

ΕΡΓΑΣΙΑ: Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η Κύπρος επισημοποίησε την επιτυχή ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και προσκλήθηκε να ενταχθεί στην Ε.Ε. την 1^η Μαΐου 2004. Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνεπάγεται αυτομάτως αναγνώριση της μεταβίβασης σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το Σύνταγμά της, καθώς και περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της. Δεδομένου ότι το Σύνταγμα της Κύπρου δεν προβλέπει ουδόλως ειδική διάταξη για την προσχώρηση της Κύπρου στην Ε.Ε., τίθεται ένα μείζον συνταγματικό πρόβλημα, η πρόσφορη επίλυση του οποίου κρίνεται απαραίτητη. Η πρόταση της αναθεώρησης του Συντάγματος κατ' επίκληση της αρχής του δικαίου της ανάγκης πρέπει να κυριαρχήσει προκειμένου να δημιουργηθεί ρητό νομικό έρεισμα για την προσχώρηση της χώρας στην Ε.Ε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

Cyprus confirmed the successful outcome of the accession's negotiations and it is invited to accomplish its accession to the European Union on the 1th of May in 2004. The accession of Cyprus to the European Union involves automatically recognition of delegation in international organisms authorities, that are provided by its Constitution, as well as restrictions as for the exercise of its national domination. Since the Constitution of Cyprus does not have any special provision for the accession of Cyprus to the E.U., a major constitutional problem arises. The expedient resolution of this problem is judged as essential. The proposal of revision of the Constitution of Cyprus at invocation of the principle of necessity should prevail, so that to be created explicit legal basis for the accession of the country in question to the E.U.

ΕΡΓΑΣΙΑ: ΕΥΡΩΣΥΝΤΑΓΜΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η υιοθέτηση ενός Ευρωπαϊκού Συντάγματος θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές τόσο στη φύση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία από διακρατικό μόρφωμα μεταλλάσσεται σε κρατικό μόρφωμα ομοσπονδιακού τύπου όσο και στη φύση των κρατών- μελών, των οποίων η κυριαρχία θα φθίνει διαρκώς, δεδομένου ότι η υπεροχή του Ευρωπαϊκού Συντάγματος θα αποδυναμώσει την ισχύ των εθνικών Συνταγμάτων. Η συστηματική καταχώρηση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών σ' ένα ενιαίο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα θα συμβάλει καθοριστικά στην προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του Ευρωπαίου πολίτη, αλλά και δεδομένου ότι η πηγή της νομιμοποίησης αλλάζει, η Ε.Ε. θα δημιουργήσει αλλαγές και στη θεσμική ζωή της Ε.Ε., διαμορφώνοντας κατ' ανάγκη μια διαφορετική σχέση μεταξύ των θεσμικών της οργάνων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

The adoption of European Constitution will bring about significant changes in the nature of European Union, which by an inter-country formation changes into government formation of federal type, as well as in the nature of states-members. Their domination will decline permanently, since the supremacy of European Constitution will undermine the force of national Constitutions. The systematic registration of European Treaties in a single European Constitution will contribute decisively in the protection of fundamental rights of European citizens, but also since the source of legalization changes, the E.U. will also bring about changes in the institutional life of E.U., creating necessarily a different relation between its institutional organs.

ΕΘΝΙΚΟΝ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
NATIONAL & KAPODISTRIAN
UNIVERSITY OF ATHENS

**Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ-
ΟΙ ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ**

Χειμερινό Εξάμηνο 2003/2004

Διδάσκων Καθηγητής: Ανδρέας Γ. Δημητρόπουλος

Κωνσταντίνα Τρομπούκη

Αθήνα, 08.01.2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	5
ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	6
I) ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
II) ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ.	7
Α) ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ Ε.Ε.	7
Β) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΝΕ.	8
III) Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΩΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ.	8
Α) ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΦΟΡΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΝ ΛΟΓΩ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ.	9
IV) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.	9
I) ΝΟΜΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ.....	10
Α) ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ.	10
Β) ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΦΥΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ.	10
Γ) Η ΑΜΕΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ.	10
Δ) ΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ.	11
Ε) ΣΥΜΒΟΛΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.	11
ΣΤ) ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΘΕΣΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ.....	11
II) ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	12

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

άρθρ.	Άρθρο
βλ.	Βλέπε
δηλ.	Δηλαδή
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
παρ.	παράγραφος
Σ. ή Σύντ.	Σύνταγμα

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

BENIZEΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ, Η πρόκληση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Εκδ. Σάκκουλα, Αθηνά – Θεσσαλονίκη, 2003

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ, Η Συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2002.

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ, Το Συνταγματικό πρόβλημα της Κυπριακής Δημοκρατίας, Εκδ. Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.

I) Γενική Εισαγωγή

"Η Ευρώπη είναι ένα ποδήλατο. Πρέπει να κάνει κανείς συνεχώς πεντάλ για να κινείται». Η Ευρώπη είναι μία συνεχής πολιτική διαπραγμάτευση. Με το που τελειώνει η μία φάση της διαπραγμάτευσης, δηλαδή η μία διακυβερνητική διάσκεψη, αμέσως εξαγγέλλεται η επόμενη¹. Τα βήματα αυτά που συνιστούν την πορεία της Ευρώπης μέσα στο χρόνο κρίνονται ιδιαίζουσας αξίας για το μέλλον της Ευρώπης και των κρατών μελών. Τεκμαίρεται εκ των ανωτέρω ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση προωθείται και ενισχύεται με μεθοδικότητα. Μέσα στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης η διεύρυνση της Ευρώπης διαδραματίζει ρόλο αποφασιστικής σημασίας επεκτείνοντας κατ' ακολουθία τα υπερεθνικά σύνορά της. Η πέμπτη και μεγαλύτερη διεύρυνση της Ε.Ε. είναι μία πραγματικότητα, εφόσον στις 16 Απριλίου 2003, στην Αθήνα, υπογράφηκε η Συνθήκη Προσχώρησης δέκα συνολικά κρατών στην Ε.Ε.

II) Κύπρος και Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Κύπρος ανήκει στα υπό ένταξη κράτη με την προοπτική να εξασφαλιστεί για το λαό της ένα ειρηνικό μέλλον και συνθήκες ασφάλειας, πολιτικής σταθερότητας και ευημερίας, έτσι ώστε να επιτευχθεί η τελέσφορη επίλυση των προβλημάτων που αναφύονται ανά τακτές χρονικές περιόδους. Μέσω της ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. επιδιώκεται εν γένει η ενίσχυση της πολιτικής σταθερότητας στον μεσογειακό χώρο.

α) Ιστορικοί σταθμοί της πορείας ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε.

Η Κύπρος προσέγγισε διστακτικά την Ε.Ε. για πρώτη φορά το 1972, όταν η Κυπριακή Δημοκρατία υπέγραψε Συμφωνία Σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Στη συνέχεια, μετά από σταθερά και αργά βήματα λόγω της τούρκικης εισβολής το 1974, έλαβε χώρα η υπογραφή της Συμφωνίας για Τελωνειακή Ένωση με την ΕΟΚ το 1987, η οποία περιέχει διευθετήσεις για εμπορική, οικονομική και τεχνική συνεργασία με σκοπό το όφελος ολόκληρου του πληθυσμού του νησιού. Είναι ευχερώς αντιληπτό, ότι οι σχέσεις της Κύπρου με την ΕΟΚ μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80 είχαν βασικά εμπορικό χαρακτήρα. Κρίσιμο σημείο για τη πορεία της Κύπρου είναι το έτος 1990 λόγω της υποβολής αίτησης ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πιο συγκεκριμένα, στις 4 Ιουλίου 1990, κατά την Ιταλική Προεδρία, η Κυπριακή Δημοκρατία υπέβαλε στον Υπουργό Εξωτερικών της Ιταλίας την αίτησή της για ένταξη στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην γνωμοδότησή της, που εκδόθηκε στις 30 Ιουνίου 1993 και

---

1. βλ. Ευάγγελος Βενιζέλος, Η πρόκληση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 1

εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 17 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου, έκρινε την Κύπρο επιλέξιμη για ένταξη. Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Κέρκυρας τον Ιούνιο του 1994 και του Έσσεν το Δεκέμβριο του 1994 επιβεβαίωσαν ότι ο επόμενος γύρος της διεύρυνσης της Ένωσης θα περιλαμβάνει την Κύπρο. Εν τέλει, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν στις 31 Μαρτίου του 1998 και ολοκληρώθηκαν με την Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Κοπεγχάγη στις 12 και 13 Δεκεμβρίου του 2002, όπου η Κύπρος επισημοποίησε την επιτυχή ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και προσκλήθηκε να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Μαΐου 2004. Αξίζει τέλος να σημειωθεί, ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Τάσος Παπαδόπουλος υπέγραψε στις 16 Απριλίου 2003, στην Αθήνα, τη Συνθήκη Προσχώρησης της Κύπρου στην Ε.Ε., η οποία τίθεται σε ισχύ από την 1^η Μαΐου του 2004.

β) Συμμετοχή της Κύπρου στις Ευρωεκλογές και στην ΟΝΕ.

Η πρώτη συμμετοχή της Κύπρου στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα πραγματοποιηθεί τον Ιούνιο του 2004. Η συμμετοχή της επιπροσθέτως στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) με την υιοθέτηση του Ευρώ θα οδηγήσει σε χαμηλότερο πληθωρισμό, χαμηλότερα επιτόκια και σε ενίσχυση των κυπριακών εξαγωγών.

III) Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως συνταγματικό πρόβλημα.

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνεπάγεται αυτομάτως αναγνώριση της μεταβίβασης σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το Σύνταγμά της, καθώς και περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της. Λαμβανομένων υπόψη των προαναφερθέντων, η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. θέτει ένα μείζον συνταγματικό πρόβλημα, που συνιστά κώλυμα στην απρόσκοπτη συμμετοχή της στη θεσμική ζωή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο λόγος έγκειται στο γεγονός ότι το Σύνταγμα του 1960, το οποίο ισχύει έως και σήμερα, δεν προβλέπει ουδόλως ειδική διάταξη για την προσχώρηση της Κύπρου στην Ε.Ε. Το επίκαιρο συνταγματικό πρόβλημα εν προκειμένω κρίνεται ουσιώδες και χρήζει διερεύνησης και πρόσφορης επίλυσης, προκειμένου να καταχωρηθεί στο Σύνταγμα της Κύπρου μέσα από τις κατάλληλες διαδικασίες το επαρκές και ρητό νομικό έρεισμα για την προσχώρησή της στην Ε.Ε. Η εν λόγω συνταγματική υποδομή θα προβλέπει τη μεταβίβαση μίας δέσμης αρμοδιοτήτων της νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας από την Κυπριακή Πολιτεία προς τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Είναι δε αξιοσημείωτο, ότι η ανυπαρξία σχετικής ειδικής διάταξης, ανάλογης με το άρθρ. 28 παρ.2 και 3 του Ελληνικού Συντάγματος, είναι

εν μέρει άμεση συνέπεια του εξαιρετικά αυστηρού χαρακτήρα του Κυπριακού Συντάγματος, όπου στο Παράρτημα ΙΙΙ αναφέρονται οι θεμελιώδεις διατάξεις, των οποίων η αναθεώρηση απαγορεύεται απόλυτα. Η αυστηρότητα χαρακτηριζόμενη ως απόλυτη εντείνει το ήδη υπαρκτό συνταγματικό πρόβλημα μεγίστης σημασίας ως προς την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

α) Προτεινόμενες λύσεις για τη πρόσφορη λύση του εν λόγω προβλήματος.

Μία από τις προτεινόμενες λύσεις είναι η πρόβλεψη μίας νέας ειδικής διάταξης στο νέο, υπό επεξεργασία, Σύνταγμα της Κύπρου σε περίπτωση που ευοδωθούν οι διασκέψεις στη Νέα Υόρκη, έτσι ώστε να υφίσταται το νομικό έρεισμα και θεμέλιο για τη προσχώρησή της στην Ε.Ε. Ωστόσο, πρέπει να μνημονευτεί στο σημείο αυτό το εμπόδιο που ανακύπτει λόγω της πρότασης για τη διεξαγωγή χωριστών δημοψηφισμάτων στις δύο Κοινότητες για την ένταξη της «ομοσπονδοποιημένης Δημοκρατίας»². Η τουρκοκυπριακή υποστηρίζει την εκτεθείσα άποψη, ενώ η ελληνοκυπριακή δεν την αποδέχεται, διότι γνωρίζει ότι σε περίπτωση διενέργειας δημοψηφίσματος είναι πολύ πιθανό να μην είναι θετικά τα αποτελέσματα για την Κύπρο.

Ως εκ τούτου, η πιο πρόσφορη λύση θεωρείται η αναθεώρηση του Συντάγματος με την προσθήκη μιας ειδικής διάταξης, αντίστοιχης του άρθρ. 28 παρ.2 και 3 του Ελληνικού Συντάγματος, στην οποία θα νομιμοποιείται η ευρωπαϊκή εξουσία και θα θεμελιώνεται η ενοποιητική λειτουργία, η οποία επιτρέπει τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων της εκτελεστικής, δικαστικής και νομοθετικής εξουσίας σε όργανα διεθνών οργανισμών, των οποίων κατά συνέπεια η εξουσία είναι δοτή. Είναι βέβαια δεδομένο, ότι η αναθεώρηση των σχετικών μη αναθεωρήσιμων θεμελιωδών διατάξεων μπορεί να πραγματοποιηθεί αποκλειστικά κατ'εφαρμογή της αρχής του δικαίου της ανάγκης. Ενόψει των ανωτέρω, η απρόσκοπτη συμμετοχή της Κύπρου στη θεσμική ζωή της Κοινότητας θα είναι εφικτή και το Κυπριακό Σύνταγμα θα συμβαδίζει με τις θεσμικές εξελίξεις στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΙV) Συμπεράσματα - Ανακεφαλαίωση.

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ιεραρχείται σε ζήτημα μεγίστης σημασίας για ένα ευοίωνο μέλλον για το λαό της και για την ευρύτερη εξέλιξη σε όλα τα επίπεδα για το νησί. Ωστόσο, απαραίτητη κρίνεται η διερεύνηση και πρόσφορη επίλυση του συνταγματικού προβλήματος με κυρίαρχη πρόταση την αναθεώρηση του Συντ. κατ'επίκληση της αρχής του δικαίου της ανάγκης, ώστε να προβλέπεται η συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

---

2. βλ. Γιώργος Παπαδημητρίου, το Συνταγματικό πρόβλημα της Κυπριακής Δημοκρατίας, Εκδ.Αντ.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 92.

Ι) Νομικοπολιτικές επιπτώσεις από την υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος.**α) επιπτώσεις στη νομική φύση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**

Εξέχουσα θέση έχει πάρει το ζήτημα της κατάρτισης του Ευρωπαϊκού Συντάγματος λόγω των αλλαγών που θα επιφέρει στη θεσμική ζωή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών σε περίπτωση θέσπισής του. Μία από τις σπουδαίες αλλαγές κρίνεται η αλλοίωση της φύσης της Ε.Ε., η οποία από διακρατικό μόρφωμα μεταλλάσσεται σε κρατικό μόρφωμα ομοσπονδιακού τύπου. Η νομική ποιότητα και μορφή της Ε.Ε. μεταβάλλεται, καθώς η ανατροπή του διεθνολογικού στοιχείου συντελείται, μέσω της υπεροχής και προώθησης του ομοσπονδιακού στοιχείου. Πιο συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα καθρεφτίζει την επιδίωξη για την ίδρυση ενός κράτους, εφόσον η Ε.Ε. καταργείται και επανιδρύεται. Αξίζει ωστόσο να υπομνηστεί, ότι η προσέγγιση μιας ομοσπονδιακής προοπτικής σημαίνει την αποδοχή ενός πολύπλοκου συστήματος διακανονισμών μεταξύ ομοσπονδιακού κράτους και ομόσπονδων πολιτειών.

β) επιπτώσεις στη φύση των κρατών μελών.

Η αλλαγή της νομικής φύσης της Ε.Ε. με τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος έχει ως άμεσο και αναπόφευκτο αποτέλεσμα την αλλοίωση και της νομικής φύσης των κρατών μελών. Η κυριαρχία των κρατών μελών φθίνει όλο και με μεγαλύτερη ένταση, δεδομένου ότι από την υπεροχή των εθνικών Συνταγμάτων οδηγούμαστε στην υπεροχή του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Πραγματούνεται εν ολίγοις η αναστροφή της νομικής υπεροχής, καθώς το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα ανάγεται σε *suprema lex*. Δημιουργείται μία επιπλέον βαθμίδα δικαίου, το Ευρωπαϊκό Συνταγματικό Δίκαιο, με αποτέλεσμα να διαφοροποιείται η πυραμίδα ιεραρχίας και συνακόλουθα να αλλάζει η θέση των εθνικών Συνταγμάτων μέσα στην έννομη τάξη. Το Ευρωπαϊκό δίκαιο και οι εσωτερικές έννομες τάξεις βρίσκονται σε μονιστική πλέον σχέση, εφόσον τα κράτη μέλη αποκτούν μορφή μέλους ομοσπονδιακού κράτους. Με την υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος η έννομη τάξη χαρακτηρίζεται από το στοιχείο της ενότητας, δηλ. η Ε.Ε. ενοποιείται.

γ) Η άμεση προστασία του Ευρωπαίου πολίτη ως αποτέλεσμα της συνταγματοποίησης της Ένωσης.

Η Ε.Ε. διαθέτει ήδη «ένα Συνταγματικό Χάρτη μέσω των Συνθηκών». Αλλά αυτό το «*suis generis*» Σύνταγμα είναι διάχυτο, συγκεχυμένο, πυκνό, ακατονόμαστο, δυσανάγνωστο και αόρατο (έκθεση Duhamel), με άμεση συνέπεια την δυσκολία των Ευρωπαίων πολιτών να αντιληφθούν μέσα από τα κείμενα των Συνθηκών τα δικαιώματά τους. Η ορθολογικοποίηση και ενοποίηση των Συνθηκών σ' ένα ενιαίο κείμενο παρέχει τη

δυνατότητα στους πολίτες των κρατών μελών της Ε.Ε. να επιτύχουν άμεσα την αναγνώριση και τον σεβασμό των δικαιωμάτων που τους απονέμονται από τη Συνθήκη. Η μετάβαση από ένα «διάσπαρτο» Ευρωπαϊκό Σύνταγμα σ'ένα ενιαίο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, το οποίο πρέπει να είναι λειτουργικό, συνεκτικό και επαρκές, και θα περιέχει τις Ιδρυτικές Συνθήκες με μία πιο συστηματική και πιο πανηγυρική μορφή, επιφέρει άμεση προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του Ευρωπαίου πολίτη, ο οποίος βρίσκεται πλέον στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού πολιτικού συστήματος. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η συνταγματοποίηση της Ε.Ε. επιφέρει επιπροσθέτως αλλαγή του ρόλου του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και γενικότερα του δικαστικού συστήματος. Το ευρωπαϊκό συνταγματικό δίκαιο λειτουργεί με επάρκεια ως θεμελιώδης νόμος της ευρωπαϊκής έννομης τάξης.

δ) Νομικές συνέπειες.

Η θέσπιση και υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος σηματοδοτεί όντας μία ευρωπαϊκή καινοτομία το πέραςμα σε μία νέα νομική ποιότητα. Μία σειρά από αλλαγές σε νομικό επίπεδο λαμβάνει χώρα στην ενοποιημένη ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Κατ' αρχάς, σημειώνεται αναστροφή της νομιμοποίησης, καθώς αλλάζει η πηγή της νομιμοποίησης. Ο ευρωπαίος πολίτης δεν ανατρέχει πια στο Σύνταγμα της εσωτερικής έννομης τάξης, όπου ανήκει, αλλά στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Σημειωτέον δε, ότι η αντιμετώπιση ίδιων νομικών ζητημάτων και προβληματισμών διαφοροποιείται και οι απαντήσεις στα ίδια νομικά προβλήματα αποκλίνουν από τις μέχρι τώρα δεδομένες απαντήσεις.

ε) Συμβολικές επιπτώσεις.

Οι συμβολικές επιπτώσεις από το θεμελιώδες νομικό κείμενο που έχει συνταγματική μορφή είναι εξίσου πολύ σημαντικές. Ειδικότερα, το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα παραπέμπει σε έννοιες όπως είναι η δημοκρατία, η κυριαρχία και το κράτος, δηλ. σε έννοιες που υφίστανται πολύ ισχυρές δοκιμασίες, πιέσεις και αμφισβητήσεις. Αναφύεται εν προκειμένω το ερώτημα αν η ΕΕ. δύναται να εμπεριέχει τα τρία στοιχεία του κράτους, στο οποίο παραπέμπει το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Η απάντηση είναι θετική, καθώς ο λαός ως στοιχείο του κράτους (η ιθαγένεια της ένωσης προστίθεται στην εθνική, η οποία δεν καταργείται), η χώρα υπάρχει και προσδιορίζεται συγκεκριμένα γεωγραφικώς και η εξουσία χαρακτηρίζεται αυτοδύναμη, πρωτογενής.

στ) Επιπτώσεις στη θεσμική ζωή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η μετάβαση από τον «πολιτισμό των συνθηκών» στον «πολιτισμό του Συντάγματος»

διαμορφώνει κατ'ανάγκη μία άλλη σχέση των ενωσιακών οργάνων μεταξύ τους, των οργάνων της Ένωσης με τα εθνικά κοινοβούλια, των ευρωπαϊκών ενωσιακών διαδικασιών με τους Ευρωπαίους πολίτες, με τους κοινωνικούς εταίρους και τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, π.χ. το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο γίνεται νομοθετικό όργανο, (άρθρ. 1-33 του Ευρωπαϊκού Συντάγματος).

Π) Συμπεράσματα - Ανακεφαλαίωση.

Η Ευρώπη εξελίσσεται διαρκώς με σταθερά και μεθοδικά βήματα. Η θέσπιση και υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος συνιστά ένα ποιοτικό άλμα, μία εξέλιξη ιδιάζουσας σημαντικότητας, λαμβανομένων υπόψη των νομικοπολιτικών επιπτώσεων στα ευρύτερα γεωπολιτικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
